

Гошилик Н.С. Особливості мовної репрезентації соціокультурного концепту ЧАСОВА ТОЧКА / Н.С. Гошилик // Тези доповідей II Всеукраїнської наукової конференції германістів “Германістика у ХХ столітті: когнітивна, соціо- та прагмалінгвістика” з міжнародною участю. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – С. 75-77.

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ ЧАСОВА ТОЧКА

Гошилик Н.С., кандидат філологічних наук (Івано-Франківськ)

Схемний образ ШЛЯХ слугує базою для соціокультурного концепту ЧАСОВА ТОЧКА, який вербалізують темпоральні лексеми та словосполучення, що позначають точку на часовій прямій. До них відносимо номінації дат та годинниковий час.

Із ЧАСОВОЮ ТОЧКОЮ безпосередньо пов'язаний концепт КІЛЬКІСТЬ, що має універсальний характер й існує в усіх моделях світу як “параметр, необхідний для орієнтації людини в просторі та часі в процесі адаптації до природних та соціальних умов існування, для формування повсякденного досвіду індивіда” [2, с. 87]. Дискретну кількість позначають числові номінації, основну групу яких складають числівники. Для конкретизації темпоральних відрізків та об'єктивації концепту ЧАСОВА ТОЧКА використовуються порядкові та кількісні числівники.

Спільною специфічною ознакою для кількісних числівників і порядкових слів при цьому є наявність семи квантитативного корелята поля кількості. Кількісними числівниками позначають числові характеристики дискретних часових відрізків, їх сумарну представленість та використовуються для позначення годинникового часу. Порядковими словами означаються одиничні темпоральні об'єкти, що займають особливе за порядком місце серед собі подібних. Порівняйте способи вираження дат та годинникового часу:

- дати – *September 21, 2009; the fifth of June;*
- годинниковий час – *5 o'clock am; fifteen minutes past ten.*

Дати є соціокультурним засобом вербалізації часу, оскільки належать до узгодженої у суспільстві моделі хронометрування. Як бачимо дати формуються за допомогою кореляції порядкових числівників та лексем, які вербалізують концепт МІСЯЦЬ.

Характерною особливістю часу є можливість субституції темпоральних номінацій типу назв днів тижня, місяців квантитативними номінаціями. Порівняйте: *the fifth month of the year – May, the tenth month of the year – October*.

Таким чином, числова ознака, вступаючи у взаємодію з ознаками інших категорій, у нашому випадку часу, присутня вже не в чистому вигляді, а в складі комплексних сутностей, які містять різнопланову інформацію про феномени предметного світу. Числовий концепт, вийшовши за межі одвічного когнітивного простору, віддаляється від нього та обростає на своєму шляху все новими і новими “чужими” категоріальними ознаками [там само, с. 81].

Аналізуючи годинниковий час, М.В. Всеволодова визначає два стилі його вираження – офіційний та побутовий [1, с. 39-43]. У межах дослідження того, як час представлено в англійській картині світу, вважаємо за доцільне розподілити час на *абсолютний* та *відносний* (у термінології Р.Ф. Вільямса) [3]. Прикладом абсолютного часу є *five thirty*, відносного – *half past five*.

Соціокультурний концепт ЧАСОВА ТОЧКА, репрезентований лексемами на позначення дат та годинникового часу, є маніфестацією взаємодії часу та кількості. Числова ознака, вступаючи у взаємодію з числовою ознакою, передає різнопланову концептуально насичену інформацію про феномени предметного світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Всеволодова М.В. Способы выражения временных отношений в современном русском языке / М.В. Всеволодова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1975. – 283 с.

2. Швачко С.О. Засоби квантифікації : лінгвокогнітивні аспекти / за ред.

проф. С.О. Швачко : Монографія / С.О. Швачко. – Суми : Вид-во СумДУ, 2007.
– 203 с.

3. Williams R.F. Making Meaning from a Clock : Material Artifacts and Conceptual Blending in Time-Telling Instructions : Thesis (Ph. D.) / R.F. Williams. – University of California, San Diego, 2004. – 339 p. : ill.